

Opazovalna postaja medenja Iška vas - Krim

Andraž Maček, macek@siol.net

V pobudi za vzpostavitev opazovalne službe medenja na območju Krima in okolice je bila že leta 1956 kot najprimernejša lokacija predlagana prav Iška vas. Ta dejavnost je bila takrat organizirana pri čebelarju Antonu Mačku v Iški vasi št. 40. V čebelnjaku, namenjenem za ljubiteljsko čebelarjenje, je bilo do 25 AŽ-panjev.

Prvi zapiski Opazovalno-napovedovalne službe medenja (ONS) o medenju so ohranjeni na posebnih namenskih dopisnicah iz leta 1956. Poročila o pozitivnih ali negativnih donosih so od sredine maja do konca avgusta pošiljali na vsake tri dni. Pozneje so o tem vsak dan zvečer poročali po telefonu. Vsi podatki so bili že naslednji dan objavljeni v dnevnem časopisju. O slabših donosih so sicer poročali na vsake tri dni.



Prvi čebelnjak Antona Mačka s paviljončkom

Iz leta 1957 je ohranjena tudi fotografija čebelnjaka pokojnega čebelarja Antona Mačka, na kateri sta ob čebelnjaku za zaščitnimi letvami za obrambo pred medvedi lepo vidna tudi tako imenovani paviljonček z AŽ-panjem in tehcnica za opazovanje. Poleg spada tudi stol, ki je dokaz tradicionalnega opazovanja dogajanja pred panjem in v naravi. Ohranjena je tudi originalna pogodba o oskrbovanju čebel in izvajanju opazovalne službe z datumom 8. september 1957, sklenjena med Gospodarsko poslovno zvezo v Ljubljani in čebelarjem Antonom Mačkom. Pozneje je bil naslov ONS večkrat spremenjen, kljub temu pa je bila opazovalna dejavnost organizacijsko ohranjena in z leti tudi tehnično izpopolnjena.

Do leta 1992 je čebelar Anton Maček st. kot član ONS medenja v Sloveniji poročal o medenju na območju Krima. Po očetovi smrti leta 1992 je delo ONS medenja na istem območju prevzel sin Anton Maček ml.,

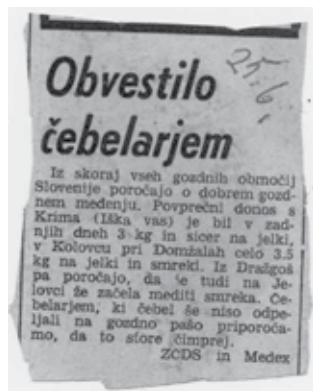
ki je čebelaril v novem razširjenem čebelnjaku za 30 AŽ-panjev in z največ desetimi rezervnimi družinami. V čebelnjaku sta bili vzporedno postavljeni dve tehnici, ki sta zaradi časovno zamaknjenih izmeničnih posegov v panj posredovali točne dnevne podatke. Dobrodošla je bila tudi primerjava donosov. Anton Maček ml. je tega leta po očetu prevzel tudi



Anton Maček

vlogo razporejevalca prevaževalcev na pasišča v okolici Iške vasi, soteske Iške in severnega dela Krima prav do vrha. Ta združena dejavnost je bila edinstvena v Sloveniji, saj so prevaževalci dobili najbolj sveže podatke o medenju in bili nameščeni na stojišča, ki so obetala najboljše donose.

V obdobju, ko je ONS vodil g. Pavle Zdešar, je bila pri čebelarju Janezu Tehovniku v Podkrajju pri To-



Objave o donosih v dnevnem časopisju



Razširjeni čebelnjak z dvema tehnicama



Originalna pogodba o oskrbovanju čebel in izvajanju opazovalne službe iz leta 1957

mišlju nameščena še ena dodatna tehtnica, tako da smo podatke o medenju pridobili tudi za nižinski severni del Krima. Pozneje, ko je vodstvo ONS prevzel g. Jure Justinek, smo leta 2013 tehtanje v lški vasi in Podkraju nadgradili še z elektronskimi tehtnicami. Zdaj zbiramo podatke o medenju na celotnem območju od južnega do severnega nižinskega pobočja vse do vrha Krima.

ONS medenja je zdaj organizirana v okviru Ministrstva za kmetijstvo in okolje, Kmetijskega inštituta Slovenije in Čebelarke zveze Slovenije (ČZS). V minulih 20 letih smo ONS razvili na takšno strokovno raven, da ta res deluje v dobro našega čebelarstva. V sezoni medenja so podatki vsak dan posredovani ČZS in so še isti večer dostopni na telefonskem odzivniku in e-čebelarju.

Opazovalna postaja v lški vasi je na taki geografski točki, da zbira podatke o medenju na južnem in severnem pobočju Krima do vrha, v Gornjem Igu, soteski lške do roba Mokrcia, na območju lške vasi do nižinskega gozda ob vasi Kot pri Igu ter na bližnjih pašnih površinah v okolici lške vasi. Vsa območja so registrirana v pašnem katastru občine Ig. Z izjemo Krima, kamor je treba vodo dovažati, je povsod drugod dovolj čiste sveže vode.



Čebelnjak, v katerem poteka spremljanje donosov danes

Spomladanska paša se začne s cvetenjem sadnih dreves, najbolj izdatna je ob cvetenju vrbe, ki raste ob potokih. Po osmem maju zacveti gorski javor, na katerem se pozneje pojavi manova paša, ki včasih traja vse do konca junija. Občasno se junija pojavi tudi smrekova paša. Posebnost našega območja je hojeva paša. Pojavi se konec junija in traja tudi do konca avgusta. Na Krimu se hojeva paša pojavlja na različnih nadmorskih višinah. Največkrat se konča v višjem predelu. Zanimiva je tudi hojeva paša v nižinskem delu okolice vasi Kot. Ta pojav po navadi časovno sovпада z medenjem nižinske hoje, ki v Dolenjskih Toplicah zamede v sredini pašne sezone.

Leta 1957 je KIS poskusno razdelil več sadik iz Azije uvoženih medovitih dreves, imenovanih »azijski jesen« oz. »evodija«. Po pašnem katastru občine Ig sta bili temu območju dodeljeni dve sadiki. Ena je bila posajena pri čebelarju Jožetu Piškurju v vasi Dobravica nad Igom, druga pa v bližini opazovalnega čebelnjaka Antona Mačka v lški vasi. To drevo nas je presenetilo z bujno rastjo v obliki velikega grma s štiriimi debli, visokimi kot velikanski oreh. Bujno cvetje se po navadi pojavlja v najhujšem julijskem brezpašnem obdobju, zato ga vse dneve množično obiskujejo čebele. Ta evodija je pozneje osemnila širšo okolico. Anton Maček ml. je več kot 60 sadik razdelil okoliškimi čebelarjem vse od Lukovice in okolice Ljubljane do Dolenjske.

Opazovalna postaja je zdaj nameščena na sosednjem stojišču, ki ja last Antona Mačka, lška vas 40b. Čebelnjak je bil na novo zgrajen leta 2012 po priporočenem načrtu ČZS v starem slovenskem slogu. V njem je prostora za 24 AŽ-panjev in 10 7-satarjev. Tudi v tem čebelnjaku sta tradicionalno nameščeni dve tehtnici. ■